

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННІПБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИЦЬКА

28.08.2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

31.08.2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа,
та страхування
освітньо-професійна програма – Фінанси, банківська справа
та страхування

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семінар.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	4	7	39	26	4	10	71	150	-	екз.7
Заочна	4	10,11	8	4	-	-	138	150	-	екз.11

Чортків – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 р.).

Робочу програму склав(ла) *С. Е. Н. ДЕРМАНСЬКА*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2023 р.)

Завідувач кафедри Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Фінанси, банківська справа, та фондовий ринок» (протокол № 1 від 30.08. р.)

Керівник групи забезпечення спеціальності Ольга КИРИЛЕНКО (підп.)

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

Навчальної програми «Інформаційні системи в митній справі»

І. Опис дисципліни

Дисципліна – «Інформаційні системи в митній справі»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Рік підготовки Денна – 4 Заочна - 4 Семестр Денна – 10 Заочна – 10,11
Кількість змістових модулів – 2	Спеціалізація - Фінанси, банківська справа, та страхування	Лекції: денна – 39 заочна - 8 Практичні заняття: денна – 26 заочна - 4
Загальна кількість годин – 150	ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: денна- 71 тренінг – 10 Індивідуальна робота – 4 Заочна - 138
Тижн.год. – Ауд.год. –		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами використання інформаційних систем і технологій в митній справі. Курс «Інформаційні системи в митній справі» охоплює методичні основи побудови інформаційних систем та технологій, структуру і функції інформаційних систем, роль інформаційних ресурсів в митній справі, автоматизовані системи у митній справі, їх специфіку і застосування тощо. Названий курс повинен сприяти формуванню фахівців високої кваліфікації, здатних працювати в умовах застосування новітніх інформаційних технологій, які базуються на використанні сучасної обчислювальної техніки, набуття теоретичних і практичних знань організаційно-методичних основ побудови інформаційних систем та технологій у митній справі, програмно-технологічних засобів вирішення задач митними органами.

У курсі «Інформаційні системи в митній справі» розглядаються організаційні основи розробки і технології використання автоматизованих інформаційних систем в митній справі. Мета вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» полягає в необхідності оволодіння знаннями з основ організації та функціонування інформаційних систем в митній справі, набуття практичних навичок ефективного використання автоматизованих інформаційних систем та робочих місць, які функціонують в органах митної служби України, вивчення механізму формування, подання та обробки електронної звітності у митній сфері. Вивчення курсу «Інформаційні системи в митній справі» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів (інформатика і комп'ютерна техніка, митна справа тощо), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

Предмет дисципліни - оволодіння цим курсом повинне виробити у студентів навички використання отриманих знань з основ застосування інформаційних систем і технологій на практиці в процесі прийняття рішень митними органами, митними брокерами, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення курсу «Інформаційні системи в митній справі» студенти повинні:

- з'ясувати роль інформаційних систем і технологій в обробці економічної інформації
- опанувати методи і прийоми організації систем управлінської інформації за їх видами, рівнями та функціональним призначенням;
- набути знань щодо структури і функцій інформаційних систем та ролі інформаційних ресурсів в митному управлінні;
- ознайомитися з принципами побудови інформаційних систем Державної митної служби України, з професійними програмними продуктами, які дають змогу вирішувати прикладні завдання в межах митної справи суб'єктами ЗЕД;
- засвоїти організаційні аспекти побудови інформаційних систем і технологій та реалізації їх в митній справі;
- удосконалювати, поглиблювати й розробляти форми та конфігурації управлінських інформаційних систем у напрямі максимального охоплення й вирішення задач управління з даної предметної сфери;
- набути навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

- Здатність застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для обробки даних у митній справі.
- Здатність калькулювати митну вартість, розраховувати митні платежі, формувати та подавати митні декларації з використанням інформаційних систем.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення курсу «Інформаційні системи в митній справі» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсу «Митна справа», цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.5. Програмні результати навчання

- Використовувати спеціалізовані інформаційні системи для обробки даних у митній справі.
- Володіти навичками калькулювання митної вартості, розрахунку митних платежів, формування та подання митних декларацій, використовуючи інформаційні системи.

3. Програма дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі

ТЕМА 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами

Інформаційна система: загальні поняття і класифікація. Автоматизовані інформаційні системи (АІС). Принципи створення і функціонування АІС.

Загальна структура інформаційної системи, функціональна і забезпечувальна частини. Компоненти системи. Організація робіт зі створення автоматизованої інформаційної системи.

Економічна інформація як предмет і продукт автоматизованої обробки. Види та властивості економічної інформації.

Структура й оцінка економічної інформації. Форми подання та відображення економічної інформації

Література: [1; 2; 4; 6; 9; 13; 21]

ТЕМА 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації

Інформаційна технологія: поняття, етапи розвитку, проблеми використання у митній сфері.

Програмне забезпечення інформаційних технологій: загальна класифікація та класифікація в митній справі.

Організація і засоби інформаційних технологій у забезпеченні митного управління. Поняття нової інформаційної технології. Локальні і розподільчі бази даних. Експертні системи і бази знань.

Автоматизовані інформаційно-пошукові системи. Класифікатори. Відомчі класифікатори у митній справі.

Література: [1; 4; 6; 8; 13; 18; 22]

ТЕМА 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі

Основні вимоги до створення інформаційних систем. Визначення та класифікація методів проектування інформаційних систем. Класифікація засобів проектування. Методи індивідуального і типового проектування. Автоматизація проектування. Вибір методів і засобів проектування. Життєвий цикл ІС. Технологія проектування.

Основні принципи і вибір критеріїв проектування інформаційної системи забезпечення в митному управлінні. Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі. Особливості формування і функціонування інформаційних систем в митних органах.

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 13; 21]

Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів

ТЕМА 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України

Передумови та концепція створення і функціонування Єдиної автоматизованої системи (ЄАІС) Державної митної служби. Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМС України.

Архітектура системи, територіальний розподіл. Принципи побудови ЄАІС. Вимоги до ЄАІС. Функціонування і експлуатація. Режими обробки даних в ЄАІС.

Види забезпечення ЄАІС: технічне, технологічне, інформаційне, програмне, лінгвістичне. Обмін електронною інформацією в ЄАІС.

Основні напрями модернізації функціональних митних технологій.

Література: [1; 4; 8; 9; 15; 22]

ТЕМА 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Функціональні АРМи і їх взаємодія. Особливості і недоліки існуючих АРМів посадових осіб митних органів. Комплексні автоматизовані засоби митних органів. Єдина система нормативно-довідкової інформації (НДІ).

Аналітичний огляд підходів до обробки митної статистики.

Програмно-інформаційний комплекс «Інспектор – 2006» та його основні функції та завдання. Тенденції розвитку телекомунікаційних технологій.

Практична методика отримання нормативно-довідкової інформації в митних органах з використанням розподільчих і телекомунікаційних систем.

Література: [1; 3; 6; 9; 13; 21]

ТЕМА 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Необхідність застосування програмних продуктів у діяльності суб'єктів ЗЕД. Загальна характеристика функціонування комерційних програмних продуктів митного оформлення. Електронна митна інформація та особливості її контролю.

QD Professional - програмно-технологічний комплекс митної системи України. Функціональні можливості програмного комплексу QD Professional. Системне меню та користувацький інтерфейс програми QD Professional. Розв'язування завдань митного оподаткування в системі QD Professional.

Програмне забезпечення MD Office та його архітектоніка. Специфіка роботи та основні функції програми MD Declaration. Інформаційно-довідковий ресурс MD Declaration. Формування митної декларації у програмному додатку MD Office.

Література: [1; 4; 6; 10; 13; 22]

ТЕМА 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі

Міжнародні і вітчизняні норми права, що визначають можливість застосування інформаційних технологій в митній справі. Організаційно-правові засади електронного документообігу та використання

електронних документів.

Сутність та особливості організації електронного документообігу.

Використання електронного цифрового підпису в електронному документообігу. Запровадження електронного декларування митними органами України. Сутність процедури електронного декларування.

ТЕМА 8. Формування, подання та обробка електронної звітності

Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, які декларуються з поданням вантажної митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів у електронному вигляді.

Підготовка і подання митних документів в електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку.

Централізоване приймання та комп'ютерна обробка електронних митних декларацій в митних органах України.

Література: [1; 4; 8; 9; 12; 25]

ТЕМА 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів

Політика Державної митної служби України в галузі забезпечення інформаційної безпеки митних органів. Організація захисту інформації в ІС. Організаційні, правові та криптографічні методи та технічні засоби захисту інформації.

Поняття і структура інформаційної безпеки. Характер і форми загроз. Модель порушника інформаційної безпеки ЄАІС ДМС. Форми забезпечення інформаційної безпеки ЄАІС: організаційно-правові основи. Опис системи, порядок встановлення та налагодження антивірусної системи. Порядок оновлення антивірусного програмного забезпечення та антивірусних баз даних. Права та обов'язки користувачів. Права та обов'язки відповідальних осіб за антивірусний захист і адміністраторів антивірусного захисту.

Література: [1; 4; 6; 9; 18; 22]

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»
(денна форма навчання)**

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі						
ТЕМА 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами	4	2	7	1	2	Питання
ТЕМА 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації	4	2	7		2	Реферат, питання
ТЕМА 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі	4	2	7	1	2	Питання, кейси
Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів						
ТЕМА 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України	4	2	7	1	2	Питання, кейси
ТЕМА 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю	4	2	7			Реферат, тести, кейси
ТЕМА 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів	4	2	7		2	Питання, кейси
ТЕМА 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі	4	2	7		Тести, ділові ситуації	
ТЕМА 8. Формування, подання та обробка електронної звітності	7	8	15	1	2	Питання, кейси
ТЕМА 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів	4	4	7			Питання, кейси
Всього:	39	26	71	4	10	

Заочна форма навчання

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекції	Практич ні	СРС	ІРС	Тренінг	Контроль- ні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі						
ТЕМА 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами	1	0,5	15			
ТЕМА 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації	1	0,5	15			
ТЕМА 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі	1	0,5	15			
Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів						
ТЕМА 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України	1	0,5	15			
ТЕМА 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю	1	0,5	15			
ТЕМА 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів	1	0,5	15			
ТЕМА 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі	0,5	0,5	15			
ТЕМА 8. Формування, подання та обробка електронної звітності	0,5		25			
ТЕМА 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів	1	1	15			
Всього:	8	4	138	-	-	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами

Мета: ознайомитись із предметом та завданням дисципліни «Інформаційні системи і технології в митній справі»; дослідити аспекти розвитку інформаційних систем; охарактеризувати суть, структуру та компоненти інформаційних систем.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна система: загальні поняття і класифікація.
2. Автоматизовані інформаційні системи (АІС). Принципи створення і функціонування АІС.
3. Загальна структура інформаційної системи, функціональна і забезпечувальна частини. Компоненти системи.
4. Організація робіт зі створення автоматизованої інформаційної системи.

Дискусійне обговорення питань із інформаційних систем та їх ролі в управлінні економічними об'єктами.

Література: [1; 3; 6; 9; 13; 22]

Практичне заняття 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації

Мета: визначити поняття інформаційних технологій, їх види та принципи функціонування; охарактеризувати роботу баз даних і інформаційно-пошукових систем.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна технологія: поняття, етапи розвитку, проблеми використання. Види інформаційних технологій (ІТ).
2. Поняття нової інформаційної технології.
3. Локальні і розподільчі бази даних.
4. Експертні системи і бази знань.
5. Автоматизовані інформаційно-пошукові системи.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з інформаційними технологіями та засобами їх реалізації.

Література: [1; 4; 6; 9; 18; 21]

Практичне заняття 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі

Мета: закріпити знання про функціонування інформаційних систем в митній справі; розкрити суть автоматизованої обробки митної інформації; відмітити основні етапи впровадження інформаційних технологій.

Питання для обговорення:

1. Основні вимоги до створення інформаційних систем.
2. Визначення та класифікація методів проектування інформаційних систем. Класифікація засобів проектування.
3. Життєвий цикл ІС. Технологія проектування.
4. Митна інформація як об'єкт автоматизованої обробки. Джерела митної інформації
5. Основні принципи і вибір критеріїв проектування інформаційної системи забезпечення в митному управлінні
6. Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі
7. Інституційний розвиток митної служби у сфері впровадження інформаційних технологій.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організаційно-методичними основами проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі.

Література: [1; 5; 6; 9; 13; 20]

Практичне заняття 4. Забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України

Мета: знати нормативно-правові основи запровадження та функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи, систему класифікації та кодування інформації, програмне забезпечення, способи передачі даних.

Питання для обговорення:

1. Класифікатори. Відомчі класифікатори у митній справі. Система класифікації і кодування в ЄАІС
2. Програмне забезпечення Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМС
3. Електронна пошта Департаменту митної справи
4. Лінгвістичне забезпечення системи автоматизованої обробки даних
5. Забезпечення безпеки інформації в ЄАІС ДМС

Практичні завдання щодо забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України *Література: [1; 4; 6; 9; 13; 22]*

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 15; 21]

Практичне заняття 5. Забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України

Мета: знати нормативно-правові основи запровадження та функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи, систему класифікації та кодування інформації, програмне забезпечення, способи передачі даних.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи (ЄАІС) Департаменту митної справи
2. Основні завдання та функції ЄАІС ДМС
3. Структура ЄАІС ДМС
4. Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС

Практичні завдання щодо забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України.

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 17; 20]

Практичне заняття 6. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Мета: ознайомитися з функціонуванням програмно-інформаційного комплексу митного контролю та оформлення „Інспектор – 2006”, його основними функціями і завданнями; відзначити порядок роботи системи "Електронна митниця" та її роль у наближенні до світових стандартів здійснення митних формальностей.

Питання для обговорення:

1. Функціональні АРМ посадових осіб митних органів і їх взаємодія.
2. Комплексні автоматизовані засоби митних органів.
3. Програмно-інформаційний комплекс „Інспектор – 2006” та його основні функції та завдання
4. Єдина система нормативно-довідкової інформації (НДІ). Аналітичний огляд підходів до обробки митної статистики.
5. Тенденції розвитку телекомунікаційних технологій.
6. Інформаційна система "Електронна митниця" як головний механізм забезпечення митної справи.

Дискусійне обговорення щодо функціональних АРМ та єдиної системи нормативно-довідкової інформації (НДІ).

Література: [1; 4; 6; 9; 13; 22]

Практичне заняття 7. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Мета: дослідити програмні продукти митного оформлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, особливості їх роботи та значення при переміщенні товарів через митний кордон

Питання для обговорення:

1. Світові тенденції автоматизації митних процедур
2. Комерційні програмні продукти митного оформлення
3. Загальні категорії програмного забезпечення QD Professional
4. Загальні категорії програмного забезпечення MD Office

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з програмними продуктами митного оформлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 17; 21]

Практичне заняття 8. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Мета: дослідити практичний аспект використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів, ознайомитися з функціоналом популярних програмних продуктів митного простору в Україні.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика функціонування комерційних програмних продуктів митного оформлення.

2. QD Professional - програмно-технологічний комплекс митної системи України.

3. Функціональні можливості програмного комплексу QD Professional.

4. Системне меню та користувацький інтерфейс програми QD Professional.

Дискусійне обговорення та дослідження практичного аспекту використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів.

Література: [1; 4; 6; 9; 13; 22]

Практичне заняття 9. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Мета: дослідити практичний аспект використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів,

ознайомитися з функціоналом програмних продуктів митного простору в Україні.

Питання для обговорення:

1. Програмне забезпечення MD Office та його архітектоніка.

2. Специфіка роботи та основні функції програми MD Declaration.

3. Інформаційно-довідковий ресурс MD Declaration.

4. Формування митної декларації у програмному додатку MD Office.

Практичні завдання щодо дослідження практичного аспекту використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів, ознайомитися з функціоналом програмних продуктів митного простору в Україні.

Література: [1; 2; 6; 9; 19; 20]

Практичне заняття 10. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі

Мета: закріпити знання про організаційно-правові основи використання електронних документів в митній справі, необхідність використання електронного цифрового підпису в електронному обміні інформацією з митними органами.

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.
  2. Сутність та особливості організації електронного документообігу.
  3. Використання електронного цифрового підпису в електронному документообігу.
  4. Сутність процедури електронного декларування у митній справі.
  5. Практика здійснення електронного декларування митними органами України.
- Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з правовими основами застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі.

Література: [1; 4; 6; 9; 13; 22]

Практичне заняття 11. Формування, подання та обробка електронної звітності

Мета: обґрунтувати необхідність формування електронних баз даних, подання, обробки та зберігання звітності про митний контроль і митне оформлення товарів.

Питання для обговорення:

1. Локальні програмні комплекси в митній справі.
2. Інформаційно-технологічна схема управління у відділі митних платежів на рівні митниці.
3. Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС.

Правові основи застосування електронних документів у формуванні, поданні та обробці електронної звітності.

Література: [1; 3; 4; 6; 8; 18; 19]

Практичне заняття 12. Формування, подання та обробка електронної звітності

Мета: обґрунтувати необхідність формування електронних баз даних, подання, обробки та зберігання звітності про митний контроль і митне оформлення товарів.

Питання для обговорення:

1. Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, які декларуються з поданням митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів в електронному вигляді.
2. Приймання та обробка електронних документів ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності».
3. Системи формування, збору, обробки та накопичення інформації для формування митної статистики

Правові основи застосування електронних документів у формуванні, поданні та обробці електронної звітності.

Література: [1; 4; 6; 9; 13; 22]

Практичне заняття 13. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів

Мета: охарактеризувати основні види і форми загроз для інформаційних систем, визначити основні способи захисту електронної інформації в митних органах.

Питання для обговорення:

1. Політика Державної митної служби України в галузі забезпечення інформаційної безпеки митних органів.
2. Організація захисту інформації в ІС. Організаційні, правові та криптографічні методи та технічні засоби захисту інформації.
3. Поняття і структура інформаційної безпеки.
4. Характер і форми загроз.
5. Форми забезпечення інформаційної безпеки ЄАІС: організаційно-правові основи.

6. Опис системи, порядок встановлення та налагодження антивірусної системи.
7. Порядок оновлення антивірусного програмного забезпечення та антивірусних баз даних.

Дискусійне обговорення забезпечення інформаційної безпеки митних органів.

Література: [1; 2; 4; 6; 9; 13; 21]

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» виконується самостійно. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» і містить теоретичну і практичну частини. Метою виконання КППЗ є оволодіння навичками застосування теоретичних основ інформаційних систем і технологій у практичній діяльності. КППЗ оформлюється у відповідності з встановленими вимогами. При виконанні та оформленні КППЗ студент може використовувати комп'ютерну техніку, зокрема Microsoft Word і Microsoft Excel, програмні продукти митного оформлення QD Professional, MD Office. Кожна частина КППЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична з двох проміжних оцінок). Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

7. Тренінг з дисципліни

Тренінг з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» для студентів денної форми навчання передбачає напрацювання способів заповнення митних декларацій (в розрізі різних модельних ситуацій) з використанням комп'ютерних програм (10 год).

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тренінг передбачає також опрацювання наступних теоретико-методичних блоків:

1. Форми митних декларацій відповідно до чинного законодавства України:

1. Форми письмового декларування
2. Оформлення митної декларації

3. Види митних декларацій
 4. Порядок підтвердження відомостей про вивезення товарів за межі митної території України

5. Порядок внесення змін до митної декларації та її відкликання

6. Порядок визнання митних декларацій недійсними

II. Особливості заповнення граф митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа:

1. Поміщення товарів у митні режими експорту, реекспорту, переробки за межами митної території України, тимчасового вивезення та поміщення українських товарів у митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі

2. Поміщення товарів у митні режими імпорту, реімпорту, переробки на митній території України, тимчасового ввезення, знищення або руйнування, відмови на користь держави та поміщення іноземних товарів у митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі

3. Заповнення граф МД при декларуванні товарів, що переміщуються митною територією України транзитом

4. Заповнення граф А, С, D/J, E/J, G, I, F митних декларацій посадовою особою митного органу

8. Тематика самостійної роботи студентів

№ теми	Тематика	ДФН	ЗФН
Тема 1	1. Інформація та інформаційні процеси у митній системі. 2. Джерела митної інформації. 3. Суть інформаційного забезпечення у митній діяльності. 4. Класифікація інформації, що використовується у митній діяльності. 5. Відомчі класифікатори у митній справі 6. Особливості інформаційної системи у митній справі 7. Структура і класифікація інформаційних систем	15	8
Тема 2	1. Сучасний стан розвитку вітчизняних інформаційних митних технологій. 2. Поняття інформаційної технології у митній діяльності. 3. Етапи розвитку інформаційних технологій. 4. Законодавство розвинутих країн в галузі інформаційних технологій 5. Інтернет-технології і їх використання митними органами.	15	8
Тема 3	1. Характеристика автоматизованих систем обробки інформації (АСОІ) для митної діяльності 2. Функціонування та принципи побудови автоматизованих інформаційних систем (АІС) у митній системі. 3. Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі 4. Інституційний розвиток митної служби у сфері впровадження інформаційних технологій	15	8
Тема 4	1. Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи (ЄАІС) Департаменту митної справи 2. Основні завдання та функції ЄАІС ДМС 3. Структура ЄАІС ДМС 4. Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС	15	8
Тема 5	1. Логістика в митній діяльності та інформаційне управління нею. 2. Віртуальна митна логістика 3. Інформаційне забезпечення митного інспектування і аудиту 4. Інформаційне забезпечення аналізу ризику в митній справі.	15	8
Тема 6	1. Електронне податкове консультування як інструмент інформаційного забезпечення, умови його застосування та оцінка	15	8

	ефективності 2. Програмно-інформаційні комплекси митного декларування в Україні та країнах ЄС 3. Управлінські інформаційні системи митного оподаткування MD Office та QD Professional 4. Робота з класифікаторами та іншою нормативно-довідковою інформацією		
Тема 7	1. Організаційні і правові методи та технічні засоби захисту інформації 2. Методи захисту автоматизованих систем обробки інформації 3. Принципи забезпечення конфіденційності в автоматизованих інформаційних системах	15	8
Тема 8	1. Електронна митниця: необхідність і сутність. 2. Електронний цифровий підпис та технологія його застосування в інформаційних митних системах 3. Електронні податки та митні збори. 4. Зарубіжний досвід запровадження інформаційних митних технологій	15	8
Тема 9	1. Захист інформації в митних АІС. 2. Концепція інформаційної безпеки. 3. Безпека комп'ютерних систем 4. Закордонний досвід законодавчого захисту інформації в АІС 5. Зарубіжний досвід автоматизації процесів в митній системі.	18	
	Разом:	138	71

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, реферування, виконання КПІЗ.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
Опитування під час заняття (теми 1–5) – 10 балів за тему – макс. 50 балів. Модульна робота – макс. 50 балів.	Опитування під час заняття (теми 6–9) – 10 балів за тему – макс. 40 балів. Модульна робота – макс. 60 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-9
2.	Проекційний екран	1-9
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-9
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-9
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-9
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бондаренко Є. Фіскально-контролюючі особливості діяльності митних органів. Світ фінансів. 2021. Вип. 1 (66). С. 226–236.
2. Войцещук А. Д. Інформаційні технології в забезпеченні безпеки митного простору України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2017. № 5(33). С. 84–89.
3. Войцещук А. Д. Митний простір України : глобальні виклики та ризики : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 438 с.
4. Гребельник О. П. Митна справа : підручник. 5-те вид., оновл. та доповн. К. : ЦУЛ, 2019. 472 с.
5. Гуцаленко Л. В. Марчук У. О., Фабіянська В. Ю. Митний пост-аудит : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2018. 387 с.
7. Іванова Т.В. Митна справа: Збірник завдань: навч. посіб. для студ. спеціальності 051Економіка. Київ : КПІ ім. І. Сікорського, 2022. 74 с.
8. Івашова Л. М., Кийда Л.І. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. Публічне управління та митне адміністрування. 2019. № 3 (22). С. 218-230.
9. Калашнікова О. Сутність і зміст поняття інформаційних технологій у державній митній справі. Інформаційне право. 2018. № 6. С. 226-230.
10. Крисовата К. В. Ефективність митного контролю в контексті протидії фіскальним ризикам та контрабандним явищам. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 27. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/463>
11. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Терлецька В. О. Митна справа: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 240 с.
12. Лемеха Р. Автоматизація та інформатизація митних процедур як пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування митних режимів в Україні. Адміністративне право і процес. 2020. № 11. С. 126 – 133.
13. Мельник О.Г., Микитин О.З., Григор'єв О.Ю., Босак А.О., Моторнюк У.І. Експертиза в митній справі та зовнішньоекономічній діяльності: навчальний посібник. Львів: Міські інформаційні системи, 2020. 72 с.
14. Митний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 верес. 2021 р. К. : ЦУЛ, 2021. 289 с.
15. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур: Міжнародний документ від 18.05.1973, редакція на 26 червня 1999 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_643
16. Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах від 21.11.1982 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_267
18. Про програмні продукти MD office. URL:<https://www.mdoffice.com.ua/ua/aMDOAboutPO.html>
19. Сидорович О. Ю., Герчаківський С. Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. Світ фінансів. 2021. № 1(66). С. 210-225.
20. Сидорович О. Ю., Годованець О. В., Кекіш І. П. Митний контроль: Навчальний посібник. Тернопіль. ЗУНУ, 2021. 250 с.
21. Сідляр В., Валігура В. Проблеми адміністрування митних платежів через призму фіскальних загроз. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9173>
22. Сорока П.М., Харченко В.В., Харченко Г.А. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: Навч. посіб. К.: ЦП «Компринт», 2019. 518 с.
23. Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні : монографія / А.І. Крисоватий, Є. П. Бондаренко, В. А. Валігура [та ін.] ; за ред. А.І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2020. 414 с.
24. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні Інфраструктура ринку. 2020. № 47. С. 168–172.
25. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні: навчальний посібник / Краєвський В. М., Титенко Л. В., Паянок Т. М., Параниця Н. В., Богдан С. В. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 288 с.